

POROČILA

PETINDVAJSET LET VIŠJE ŠOLE ZA SOCIALNE DELAVCE V BEOGRADU

Ob koncu novembra 1982. leta so delavci in študentje Višje šole za socialne delavce v Beogradu proslavili petindvajseto obletnico obstoja te osrednje vzgojno izobraževalne ustanove za socialne delavce v SR Srbiji. Iz priložnostnega prispevka, ki ga je za zbornik strokovnih del učiteljev šole, izdan ob tem jubileju, napisal sedanji direktor šole dr. Svetislav JOVANOVIĆ, povzemamo nekaj osnovnih podatkov in misli o razvojni poti beograjske šole, ki jo z ljubljansko višjo šolo za socialne delavce vežeta prijateljstvo in sodelovanje.

Prva šola za socialne delavce v Jugoslaviji je bila ustanovljena v Zagrebu 1953. leta, nato pa so bile ustanovljene šole v Ljubljani 1955. leta, v Beogradu, Sarajevu in Skopju 1957. leta in v Novem Sadu 1962 leta (ukinjena 1970. leta). Leta 1957 je bil ustanovljen Zavod za socijalna pitanja Srbije, v njegovem okviru pa je potekal višji tečaj za socialne delavce. Udeležence tega tečaja štejemo danes za prvo generacijo socialnih delavcev v SR Srbiji. Leto dni kasneje, to je leta 1958, sta se zavod in šola ločila in se začela razvijati kot posebni ustanovi. Prvi tečajniki so bili že uveljavljeni družbenopolitični delavci na področju socialnega skrbstva, stari od 30-40 let, večinoma s štipendijami, kar je nedvomno dobro vplivalo na njihovo motiviranost za študij. Po drugi strani pa jih je bilo kar 80 % brez srednje šole. Že v četrti generaciji je bilo takih le še 34 %. Na samem začetku se je šola usmerila na izobraževanje polivalentnega tipa socialnega delavca, v študijskem procesu pa so velik pomen priposovali praktičnemu pouku, pri katerem se je praktično delo izmenjevalo z razpravami o izkušnjah in težavah pri njem. Že drugo leto po ustanovitvi so začeli vpisovati tudi izredne študente, katerih število je v nekaj letih narastlo do 300. Vpisovali so se predvsem zdravstveni delav-

ci, uslužbenci ljudskih odborov in prosvetni delavci. V prvih letih je bilo potrebno čimbolje proučiti stvarne potrebe in možnosti socialnega dela in zagotoviti dober vpogled v prakso. Zato je šola med drugim prirejala redne letne sestanke z diplomati, ki so poročali o problemih, s katerimi so se srečevali v praksi. Poleg tega pa je šola prirejala redne seminarje za uslužbence socialnega skrbstva v ljudskih odborih. V obdobju med letom 1960 in 1970 se je šola polno uveljavila v javnosti in uskladila svojo dejavnost z Zakonom o visokem šolstvu. Značilno za to obdobje je, da so se hitro razvijale socialne službe zunaj uprave, predvsem centri za socialno delo v vseh večjih mestih. V teh centrih so osnovni strokovni kader sestavljali socialni delavci. Poleg tega se je socialno delo do določene mere uveljavilo tudi v gospodarskih organizacijah in zdravstvu. Bili so predlogi in poskusi, da bi že tedaj uvedli specializacijo za socialno delo v gospodarskih organizacijah in v zdravstvu, česar pa niso urejničili. V tem času so tudi ukinili z odločbo Sekretariata za izobraževanje obveznost diplomskega dela, namesto tega pa so uvedli pisni klavzurni diplomski izpit iz socialne politike in metodike socialnega dela, poleg tega pa obvezno seminarsko delo v četrtem semestru. V tem obdobju je začela šola opremljati svojo knjižnico in izdajati prve učbenike. V letih 1970-1977 se je socialnim delavcem odprla možnost, da si pridobijo poleg višje tudi visoko izobrazbo, pa celo magisterij in doktorat iz socialnega dela in sicer tako, da je Fakulteta političnih ved najprej omogočila socialnim delavcem vpis na drugi stopnji (1971/72), nato pa odprla posebno smer za socialno politiko in socialno delo (1974/75). V razpravah o smotnosti takega dvotirnega sistema izobraževanja socialnih delavcev je predlagalo stališče, da se obe ravni izobraževanja dopolnjujeta in da so diplomanti obeh stopenj potrebni praksi. Diplomanti višje šole so še vedno najštevilčnejši kader

v socialnih službah, opravljajo široko pahljačo različnih nalog in so bili dejansko tisti, ki so skozi prakso utemeljili strokovno socialno delo. Sedanje stanje sicer ni optimalno; prav ob razpravi o sistemu izobraževanja je prišlo med socialnimi delavci pa tudi med učitelji in drugimi strokovnjaki na tem področju do "globokih razhajanj". Ker ni bilo mogoče osnovati fakultete za socialno delo, je višja šola usmerila svojo dejavnost v dve smeri: razširiti sodelovanje z drugimi ustanovami in izpopolniti notranjo organizacijo, učni načrt in program. Prizadevali so si razviti sodelovanje s Fakulteto političnih ved in z Inštitutom za socialno politiko, pa niso uspeli oblikovati predvidenega samoupravnega sporazuma o medsebojnem sodelovanju teh treh ustanov. Notranjo organizacijo in učni načrt so skušali prilagoditi smernicam visokošolske reforme in novemu položaju, ki je nastal z vedbo smeri za socialno politiko in socialno delo na FPN. Predvsem so skušali spremeniti koncept prakse in si zagotoviti stalne učne baze, na katerih bi študentje lahko opravili prakso v celoti. Spremenili so vpisno politiko tako, da so tistim kandidatom, ki v srednji šoli niso imeli sociologije in psihologije, kot pogoj za vpis postavili opravljen sprejemni izpit iz teh dveh predmetov. Struktura študentov se je v tem obdobju povsem spremenila in se izenačila s strukturo na drugih fakultetah. Šola se je kadrovske okrepila (lo profesorjev, 1 predavatelj in 1 vodja prakse), učitelji so več kot do tedaj sodelovali na strokovnih sestankih zunaj šole, izvedli pa so tudi raziskavo Permanentno izobraževanje kadrov v službah socialnega varstva. Zadnje obdobje, od leta 1977-1982 je po sodbi direktorja dr. Svete JOVANOVIČA eno najbolj dinamičnih v dosedanjem razvoju šole. "To je obdobje zelo izrazitih protislovij, prav tako pa čas, izpolnjen z nenavadnimi, lahko bi se reklo dramatičnimi dogodki. Svojevrsten paradoks je dejstvo, da je to obdobje neslutene uspešnosti, konsolidacije in kadrovske krepitve šole, istočasno pa obdobje, ko

so prvokrat oporekali njeno vrednost in javno postavili vprašanje njenega nadaljnega obstoja". V letu 1978 in 1979 je prišlo do večjih kadrovskih sprememb, pomlajevanja kadrov in izboljševanja kvalifikacijske strukture. Pri izbiri učiteljev so pazili, da so kandidati imeli formalno zahtevane pogoje (naziv magistra oz. doktorja znanosti), od dotedanjih sodelavcev pa sta dva doktorirala, eden magistriral, dva pa prijavila doktorski tezi. Danes je šola po kadrovski strukturi med najboljšimi v SR Srbiji:

od 11 stalnih učiteljev je 7 doktorjev znanosti, 3 so magistri in eden z visoko izobrazbo (vodja prakse). Da bi izboljšali učinkovitost študija, so opustili dva predmeta v prvem letniku in enega v drugem, hkrati pa uvedli obči seminar v prvem letniku, intenzivirali izdajateljsko in obštudijsko dejavnost. V učne načrte posameznih predmetov so uvedli novosti, nadaljevali so s prizadevanji, da bi izboljšali raven seminarških del in prakse in da bi razvili izpopolnjevanje strokovne izobrazbe socialnih delavcev. Močno je napredovala dejavnost knjižnice, predvsem pa izdajateljska dejavnost. V letih 1980 in 1981 so uspeli izdati 13 knjig, učbenikov, monografij in prevodov, kar je v resnici izreden dosežek. Še naprej so zaostrovali vpisne pogoje, tako da so v zadnjih letih vpisovali pretežno kandidate z odličnim in prav dobrim uspehom v srednji šoli - vsako leto okrog 150. Število študentov ob delu pa se je v zadnjih letih močno zmanjšalo. Od 300 vpisanih v šolskem letu 1980/81, do 100 vpisanih v šolskem letu 1982/83. Posebno barvo temu obdobju so dali odnosi šole in Fakultete političnih ved v poskusih, da bi se zadovoljivo rešilo vprašanje izobraževanja socialnih delavcev. Šola se zavzema za tako obliko izobraževanja in sodelovanja s fakulteto, ki bi ohranila samostojnost in identiteto strokovnega socialnega dela. Zavzema se za integracijo s fakulteto, vendar pod pogojem, da se vsaj v prvi fazi ohrani stopenjski študij.

Sporazumevanje s fakulteto ovira nepopustljivo zagovarjanje teze o kontinuiranem štiri letnem študiju. Kljub oviram in nesoglasjem pa je delo v smeri integracije obeh ustanov vse bolj konkretno in lahko pričakujemo, da bo kmalu končano. "Danes deluje v SR Srbiji, pa tudi zunaj nje, okrog 2500 socialnih delavcev kot močno pričevanje o obstoju šole in vsi ti gotovo nosijo v sebi nekaj tistega, kar jim je dala šola v Krfski številka 7", sklene svoje priložnostne misli dr. Sveta JOVANOVIĆ.